

VSTN

SPEL &
HUMOR

WINTER 2023

VSTN

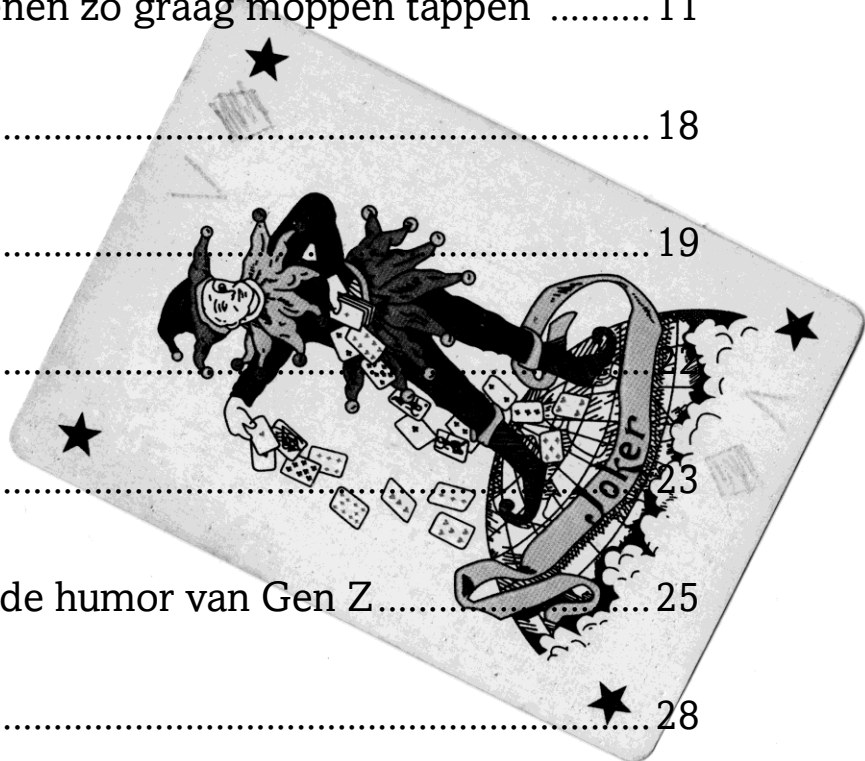
Wintereditie 2023 – 2024

Thema:

SPEL & HUMOR

Editoriaal.....	2
Redactie	
Een andere ironie is mogelijk.....	3
Kasper Dheedene	
Iedereen gelijk voor de wet, behalve de nationale loterij	5
Anaïs Dekeyser	
De kunst van het omkeren.....	7
Doctor Wim Vanrie, redactie	
Radio Yerevan, of, waarom die Slovenen zo graag moppen tappen	11
Doctorandus Kobe Keymeulen	
Meme.....	18
Jef Gerets	
Het spel zit op de wagen.....	19
Doctorandus Dries Josten	
Afrodidiacum van de geest	
Ackilis Noir	
The black knight.....	23
Bob Jacobs	
Een analyse van het onbegrijpelijke: de humor van Gen Z.....	25
Bert Lasseel	
The Stanly Parable	28
Philip Wilson	
“Jij hebt gelijk, maar ik wil toch graag iets meer zeggen want je bent een aantal dingetjes vergeten, o grote filosoof”: over het welles-nietes spelletje in de academie, en meer.....	29
Lander Demonie	
De ultieme mop	31

Editoriaal

On en déduira quelque chose qui est sans doute l'ultime vérité du puzzle : en dépit des apparences, ce n'est pas un jeu solitaire : chaque geste que fait le poseur de puzzle, le faiseur de puzzle l'a fait avant lui ; chaque pièce qu'il prend et reprend, qu'il examine, qu'il caresse, chaque combinaison qu'il essaye et essaye encore, chaque tâtonnement, chaque intuition, chaque espoir, chaque découragement, ont été décidés, calculés, étudiés par l'autre.

- Georges Perec, La Vie mode d'emploi

Beste speelvogels, grapjassen en lolbroeken,

Alweer een winter, alweer een V(an) S(tof) T(ot) N(adenken) - en wat voor één! Terwijl jullie naarstig examens neerkrabbelden, hebben wij gelachen, geknutseld en gefruitseld. Voor jullie, natuurlijk! Want dit semester was het de opdracht na te denken over 'Spel en Humor'. Van teksten over GenZ-humor, de paradoxen van de loterij en Žižek tot een omgekeerd interview en een ode aan de ultieme mop: jullie hebben gespeeld zonder weerga! Onze opdracht lag erin jullie teksten tot een geheel bijeen te puzzelen and puzzle we did...

Ga bij het lezen van deze VSTN als volgt te werk:

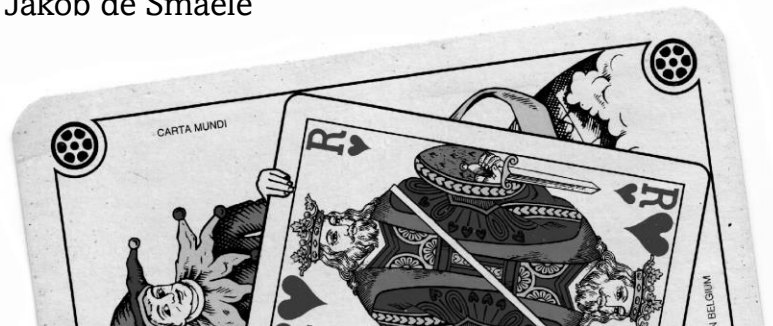
1. Maak het gezellig (een dekentje, een tikkeltje Jazzzz, een kop thee).
2. Blader eens door het tijdschrift. Begin waar je wilt!
3. Vergeet je hond (en jezelf) niet uit te laten.
4. Laat dit boekje rondslingeren, maar wel op de juiste plek!
5. Speel een spel, maak een mop, maak er nog één.

Ludieke groeten,

Redactie VSTN

(Cato Andriessen, Kasper Dheedene, Toon Van der Coelden, Benjamin Zonnekeyn)

Vormgeving: Jakob de Smaele

Een andere ironie is mogelijk

Essay van Kasper Dheedene

Waar is onze ironie gebleven? Ironie lijkt een beetje overal. Wat niet ironisch is, is niet cool, niet intelligent, niet zelfbewust. In de ironie bevindt zich de wereld, het leven in het huidige systeem, en het kan elke keer weer zijn grondeloosheid aantonen. Ironie is de hoogste vorm van kritiek, zonder zelf enige positie te hoeven innemen. Kierkegaard zag het als 'oneindige absolute negativiteit', als losgetrokken en vrijstaand, waaruit alles opgeschort en alles opgebouwd kan worden. Een ironische allure, of levenshouding, kan dus alles fileren en hoeft niets te zijn. Wordt dit het ideale strijdmiddel? De beste zelfrelativering? Of is het juist andersom: verbergt de huidige ironie nog iets in zijn leegte?

Ironie heeft een speciale plaats in de wereld van de humor. Zowat alle gebruikelijke humor lijkt een kern van ironie te bevatten, en tegelijk is er geen grotere verrader van het grappige. Ze ontmaskert alle onschuld die het komische en jolige zouden moeten uitstralen. De ironie draait de uitspraak om, graaft onderuit, en toont achteloos de onbezonnenheid van elke situatie aan. En toch is er telkens iets aangeslagen, iets ernstig dat zich hierin weet te verschuilen. Op een veilige en mistige afstand drukt het uit wat te delicaat is voor het gesprek in de kamer. In de ironie toon je je eigen kwetsbaarheid en affect, zonder dat het aangegrepen kan worden.

Het is misschien onmogelijk om vandaag de dag nog enkele ironie te vermijden. Tegelijk lijkt het er soms op dat de ironie niet meer in onszelf zit.

De ironie wordt voor ons gedaan: een dagelijkse portie wordt geserveerd in onze cultuurproducten. Ze stralen een jolige tot bijna cynische ironie uit, een zelfbewustzijn over de leegte waar ze in afspelen. Onze gemedieerde toegang tot de wereld wordt er één van zelfspot, al de rest wordt bloedserius. Schrijver David Foster Wallace zag dit dertig jaar geleden plaatsvinden in de Amerikaanse televisiereeksen.¹ Hij beschreef hoe de kritische en existentiële ironie in postmoderne literatuur, zoals die van Thomas Pynchon, geabsorbeerd werd door televisie die juist verdovend werkte. Via een houding van zelfspot en ironie konden de reeksen zichzelf legitimeren en werden de kijkers niet vervreemd van hun escapisme. Het negatieve karakter van de ironie zorgt ervoor dat het met alles ingevuld en door alles gebruikt kan worden; je kan het tegen jezelf keren, jezelf aanvallen en afbreken, en hierdoor jezelf vrijwaren van enige kritiek of subversie. De series waren zichzelf te slim af, kwamen als winnaar uit de strijd tegen zichzelf, en konden dus zichzelf overstijgen zonder enige verandering. Met ironie is de kous af, mogen we naar huis gaan, en hoeft geen enkele nieuwe positie worden ingenomen.

We kunnen gelukkig verder kijken en *hooked* blijven. We weten het, we kennen elke kritiek en elk kwalijk aspect van onze situatie, dus kunnen we verder doen! Na David Foster Wallace, waar

¹ Wallace, David Foster. "E Unibus Pluram: Television and U.S. Fiction." *Review of Contemporary Fiction* 13, nr. 2 (Summer 1993): 151-194.

de digitale wending zich bijna helemaal heeft kunnen voltrekken, lijkt deze ingepakte ironie nog verdere proporties aan te nemen. *American Psycho* of de Unabomber wordt – ironisch – het boegbeeld van de vervreemde digitale tiener, authenticiteit en reële kwetsbare posities innemen wordt zeldzaam en ‘naïef’, de perpetuele meme-spiraal wordt – en verstopt tegelijk – onze pathologische verhouding tegenover de wereld. Het digitale vervaagd het onderscheid tussen de cultuurproducten en onszelf. Met het vulkanische uitspuwen van *content* en informatie waar we op elk tijdstip mee geconfronteerd worden, steeds verder knagend aan onze aandacht-spanne, blijft enkel de melancholische spot over om onze eigen machteloosheid te typeren. Elke oprechtheid wordt een makkelijk doelwit, elke absurditeit een goudmijn, elke straatsteen wordt 80 keer per dag onttoverd.

Hier wordt ironie dus een affectief cynisme, een zelfrelativering die elk verzet kan integreren. Men legt er zich bij neer, het systeem en zijn kluwen van verlangens is er nu eenmaal, en er valt niet aan te ontsnappen. Ten minste hebben we hem door, zien we de draak die zich in elke youtube-documentaire en tiktokvideo verschuilt. Ironisch nemen wij de wereld in, houden we onszelf recht en kan de zwaarte van alles verlicht worden. Ironie wordt een herkenning zonder actie, een passief zelfbewustzijn en een stille legitimering van het bespote systeem. Het *kapitalistisch realisme* van Mark Fisher komt al om de hoek kijken, waar er niet buiten het narratief van het huidige systeem gedacht kan worden. Ironie beschermt ons tegen het systeem, en beschermt het systeem tegen onszelf.

Maar is dit het dan, hebben we de ironie verloren aan deze orde? Moeten we de hoop van het grappige, de kritiek en de existentiële spot dan maar opbergen? David Foster Wallace roept in hetzelfde essay, *E Unibus Pluram*, aan de ‘literary rebels’ op om *anti-rebels* te worden; om kinderlijk weer tot authenticiteit en sentimentaliteit te keren. Anachronistisch storten op waarden en wereldse bekommernissen die al lang als zinloos en ijdel beschouwd werden. Heeft een andere ironie dan hier geen plaats in? Ironie die niet

meer hoeft af te breken, maar juist open kan breken?

In de laatste digitale jaren, zeker in de ‘meme-productie’ sferen, toonde er zich een strijd tussen het ironisch cynisme en een herontdekte drang naar een authenticiteit in het absurde. Dit tweede kamp wordt soms wel het ‘post-ironische’ kamp genoemd. De ironie hoeft niet verworpen of geneutraliseerd te worden, integendeel, de *ironic gaze* wordt ook zelf geïroniseerd en bespot. Met een gemoedelijke oprechtheid kan het onzinnige omarmd worden, zonder het listige van de zaak te verliezen. De meme blijft ironisch, maar vormt geen reden meer tot een stille verwerping van de waarde van (verzet tegen) het bespote. Het feilbare kan men evengoed koesteren, als alles toch te ondermijnen valt. Het onderscheid tussen ernst en ironie vervaagd, en een nieuwe sentimentaliteit kan zich herintroduceren.

Het absurde en zinledige van onze situatie vormt des te meer reden voor verzet en oprechtheid. Het postmoderne moeten we uitzweten, maar niet verliezen, om daarachter een plekje te kunnen vinden op de kalme leegte die ze teweegbrengt. Misschien is het juist de ironie die dit plekje kan vrijstellen.

Ergens op een verdwaalde Facebookpagina werd er een afbeelding gepost. Op de afbeelding zie je een plakkaat, een papiertje in plastic gekaft, met plakband op een raam gehangen. Op het plakkaat staat er een oude Roze Blackberry-gsm, waarnaast: “God hoort u, ook al staat uw gsm uit !!!”. Laten we de ironie weer aanbidden!

Iedereen gelijk voor de wet, behalve de Nationale Loterij

Opiniestuk van Anaïs Dekeyser

Sinds juli 2023 is gokreclame op alle platformen verboden, van de televisie tot de bushokjes. Sportsponsoring door gokbedrijven wordt in verschillende fasen verboden gedurende de komende jaren. Waar het beduidend stil over blijft, is gokreclame afkomstig van de Nationale Loterij. Dit overheidsbedrijf mag reclame blijven maken.

Door gokreclames van het overheidsbedrijf de Nationale Loterij niet te verbieden, geeft de overheid het moreel verwerpelijk signaal dat het gokken promoot. Daarbovenop is het ook concurrentievervalsing. De wetgeving voor overheidsbedrijven is natuurlijk gecompliceerder dan voor private bedrijven. Toch roept dit de vraag op waarom er geen sprake lijkt te zijn van toekomstplannen om ook gokreclames voor de Nationale Loterij aan banden te leggen.

In mei schreef expert sportmanagement Professor Constandt van de Universiteit Gent, expert sportmanagement, dat er een totaalverbod nodig is op gokreclame om de meest kwetsbare groepen te beschermen, met name verslavingsgevoelige mensen en kinderen.

Niet alleen voor de klassieke lottotrekking van de Nationale Loterij wordt nog reclame gemaakt, ook voor de (digitale) krasbiljetten van 'Play Cash' en 'Win For Life' blijft reclame bestaan. Op de website van de Nationale Loterij is het ook mogelijk om zogeheten 'Woo-hoo-games' te spelen, die vergelijkbaar zijn met slotmachinespelletjes op gokwebsites. Deze zijn nog gevaarlijker dan het klassieke lottospel, omdat men meteen het resultaat van winst of verlies kan zien. Dan heeft men sneller de neiging om nogmaals te spelen, terwijl men voor de lotto op z'n minst nog enkele dagen moet wachten op de Lottotrekking.

Iemand met een (overwonnen) gokverslaving die op de zwarte lijst staat van casino's, kan nog steeds deelnemen aan kansspelen op de site van de Nationale Loterij en in krantenwinkels. Wel is het zo dat men op de website van de Nationale Loterij speellimieten kan instellen. Ook kan men zichzelf tijdelijk of permanent van de website laten blokkeren.

Het positieve aspect en het eeuwige argument is dat de Nationale Loterij heel wat goede doelen ondersteunt, maar dit kan misschien bij potentiële gokverslaafden het idee opwekken dat ze, zelfs als ze niet winnen, toch goede doelen steunen. Het risico bestaat dat deze personen geld dat ze eigenlijk niet kunnen missen, besteden aan Loterijproducten. Het gevoel dat ze bijdragen aan goede doelen is enigszins misleidend wanneer een deel van het Loterijbudget ook wordt besteed aan reclame.

Ook kan men zich afvragen of er wel zoiets bestaat als een verantwoorde manier van gokken. Voor bepaalde mensen wel maar voor mensen in risicogroepen kan aanzetten tot gokken hun persoonlijke nederlaag betekenen. Die werken zich volledig in de miserie. Heiligt het zogenaamde doel van goede doelen steunen de middelen? Mensen die in armoede leven bevinden en geen uitweg meer zien uit hun benarde financiële situatie, deels door de hoge energieprijzen, worden gevoed met valse hoop door een overheid die hen niet enkel letterlijk en figuurlijk in de kou laat, maar ook misleidt door een extreem geringe kans op hoge winst.

De Nationale Loterij heeft een ethische code voor reclame, maar dat is ontoereikend wanneer private gokbedrijven niet meer de mogelijkheid hebben om volgens een vergelijkbare ethische code reclame te maken en een totaalverbod geldt. Men hoeft geen cynicus of te zijn om tot de vaststelling te komen dat de overheid een verborgen agenda heeft in deze situatie. Is iedereen gelijk voor de wet, of zijn sommigen toch meer gelijk dan anderen?

DE KUNST VAN HET OMKEREN

EEN V(R)AAGGESPREK MET DR. WIM VANRIE

Dit is een omgekeerd interview. Dat betekent dat wij de antwoorden gaven, en niet dr. Wim Vanrie. Of toch? Hij stelde beslist de vragen! Of niet? Zoek het zelf maar uit.

Dag dokter Vanrie, welkom. Onze penningmeester heeft nachtmerries overgehouden aan de onderhandelingen, maar wij zijn bijzonder blij dat we u uiteindelijk toch hebben kunnen 'verleiden' om u te laten interviewen voor VSTN. Uiteraard weten al onze lezers reeds wie u bent: uw werken over Frege worden wereldwijd gelezen, en uw verfijnde interpretaties van de *Tractatus* inspireren talloze jonge filosofen die dromen van een carrière als Wittgenstein scholar. Om nog maar te zwijgen van uw legendarische lessen aan de zijde van die twee verstokte Lacanianen—een ware verfrissing, al zeggen we het zelf. Maar goed—voor die paar lezers die hun voorbije jaren aan de Blandijn toch onder een asbestplaat hebben doorgebracht: kan u uzelf nog eens kort voorstellen?

Geen dank, geen dank. Ik ben ook verheugd hier te zijn. Groetjes aan Anaïs, trouwens, ik kijk al uit naar onze volgende samenwerking! Maar dus: Mijn naam is Wim Vanrie, postdoctoraal onderzoeker aan de UGent in de vakgroep Wijsbegeerte & Moraalwetenschap en gespecialiseerd in de geschiedenis van de analytische wijsbegeerte.

Ach, dokter Vanrie, u bent zoals steeds veel te bescheiden. Gelukkig hebben wij ons research goed gedaan, en kunnen wij meteen aanvullen. U bent namelijk niet louter postdoctoraal onderzoeker! In uw onvervalste blitzcarrière heeft u het reeds geschopt tot voorzitter van de HICO onderzoeksgroep, een positie die tot dan toe enkel weggelegd was voor eminente ZAPPers zoals Professor Bart Vandenabeele! Wij hebben de vrijheid genomen om wat reacties te sprokkelen, en van Professor Dokter Maarten

Van Dyck mochten wij de volgende quote ontvangen: ‘Dokter Vanrie is een natuurtalent in het leiden van een onderzoeksgroep. Hij is het cement dat ons intellectueel werk samenhoudt. Zijn leiderschap is voor HICO werkelijk van goudwaarde. Dat doet me eraan denken: hebben jullie de contactgegevens van Anaïs voor mij? Wim had iets geregeld voor deze quote.’

Nu dat rechtgezet is: Hoe gaat het met u?

Druk! Maar ik geniet wel van het herfstweer. Lekker kuieren in de winkelstraten van Gent, koffietjes drinken en wat Gentse Taarten eten natuurlijk.

Hahahahahahahahahahahahaha, ja, Gentse Taarten! We see what you did there! (*Knipogen unisono*) Maar goed, we nemen aan dat u de gratuite referenties naar Gentse Taarten ondertussen wel wat beu bent. U kunt waarschijnlijk geen chocoladekoek meer ter hande nemen zonder dat één of andere grapjas—van gretigheid haast over zichzelf struikelend—het uitpiept: ‘EN, HOEVEEL STERREN KRIJGTIE??!!’. Niemand wordt graag een parodie van zichzelf, dus wij zullen u niet lastigvallen met dergelijke kletskoek. Wel zijn wij geïnteresseerd in de persoon—de mens, zeg maar—achter Gentse Taarten. Het is immers niet iedereen gegeven om scherpe maatschappelijke commentaar op zo’n luchtige, speelse manier te presenteren. En u lijkt er nog echt plezier in te hebben ook! Is dat iets wat u kenmerkt, uw ‘speelsheid’?

Ja inderdaad, mensen noemen me wel eens een ‘speelvogel’. Ze doen dat om uiteenlopende redenen, maar dat is dan weer eerder privé. Spel, in de filosofie en daarbuiten, heeft me altijd al gefascineerd. Mijn lijfspreuk is zelf: “er is alleen maar het spel”.

Dat klinkt erg diepzinnig! U plaatst zich schijnbaar in het voetspoor van de pre-Socratici, maar wat zij dan over het hoofd hebben gezien, is dat de essentie van het universum—de *arche*—niet te situeren valt in één of andere *stof* (*hule*), of het *nadenken* (*logos*), maar in het *spel* (*paignia*—van *pais*, wat ‘kind’ betekent, red.)! Erg

interessant. Hopelijk praten wij hier niet onze mond voorbij, maar bronnen hebben ons verteld dat u onder vrienden vaak het spel ‘Schol, Bart!’ speelt. Als onze informatie klopt, bestaat het spel erin dat jullie verschillende afleveringen van ‘De Afspraak’ achtereenvolgens bekijken, en dat iedereen een shotje moet drinken telkens iemand een drogredenering maakt?

Sterk research! Met dat spel heb ik me inderdaad al urenlang geamuseerd. Het is denk ik één van mijn favoriete spellen. Ook al herinner ik me achteraf niet altijd zoveel meer. Eén keer hebben ze mij moeten afvoeren naar het ziekenhuis—toen hadden we na elkaar twee afleveringen met Mia Doornaert bekeken.

Oei, ja, dat is wel een beetje het lot tarten. Over barones Maria Adelheid Doornaert gesproken: bij het KMF breken wij vaak het hoofd over haar teksten. Onlangs bijvoorbeeld schreef ze een stuk met de ronkende titel: ‘Waarom suggereert niemand dat Hamas en de Palestijnen wat hen nu overkomt zelf gezocht hebben?’. Daarin schrijft zij dat het opvallend is dat niemand suggereert dat Hamas en de Palestijnen het zelf gezocht hebben. Zij doet dit in een stuk waarin zij suggereert dat Hamas en de Palestijnen het zelf gezocht hebben. Eigenlijk bedoelt ze dus niet wat ze zegt, maar wel iets als: ‘behalve ikzelf en mogelijks nog wat mensen, suggereert niemand dat Hamas en de Palestijnen wat hen nu overkomt zelf gezocht hebben’. Maar dat klinkt nu minder interessant. Zo ontstaat er een soort wisselwerking tussen de betekenis van haar uitspraken, en hun waarheidswaarde. Het punt waar deze registers elkaar ontmoeten is niet vooraf gedetermineerd, maar wordt, zo zouden we kunnen zeggen, dynamisch onderhandeld. Hoe functioneert volgens u deze dynamiek tussen betekenis en waarheid?

(peinst)

Wauw, goede vraag! Ik heb niet meteen een antwoord klaar, maar ik vermoed dat Frege de aangewezen persoon is om een oplossing bij te gaan zoeken. Hij onderscheidt namelijk tussen drie registers: teken, betekenis, en verwijzing—ook op het niveau van de zin.

Voor de verwijzing van de zin poneert Frege twee objecten: het 'Ware' en het 'Valse'. Oordelen, volgens Frege, is dan het voortschrijden van de betekenis naar de verwijzing—en dit is etwas ganz Eigenartiges und Unvergleichliches. Wat dat allemaal precies betekent, laat ik dan weer open. Daar breken filosofen als ik al decennialang hun hoofd over. Geïnteresseerde lezers verwijs ik graag door naar mijn doctoraat.

(Wim neemt een zelfgenoegzaam slokje van zijn koffie)

Klopt het dat uw doctoraatsverdediging grotendeels online heeft moeten plaatsvinden door corona—dat u in een leslokaal stond met maar drie anderen: uw promotor Maarten Van Dyck, de voorzitter Freddy Mortier, en Gertrudis Van de Vijver uit uw jury?

Inderdaad, dat was wel even wennen. Uiteindelijk zag ik in dat de hele situatie wel iets komisch had, of eerder humoristisch misschien. (lacht) We konden er ook niet omheen.

Dat was voor iedereen een lastige periode, natuurlijk. Snel vraagje: gaat u soms met een andere filosoof naar het Citadelpark om te wijzen naar een boom en te zeggen: 'Ik weet dat dat een boom is'?

Nee dat doe ik nooit! Waarom vraag je dat?

Onlangs lasen wij bij het KMF het werk *On Certainty* van de grote filosoof Ludwig Wittgenstein, en daarin viel ons volgende passage op: "I am sitting with a philosopher in the garden; he says again and again 'I know that that's a tree', pointing to a tree that is near us. Someone else arrives and hears this, and I tell him: "This fellow isn't insane. We are only doing philosophy". Wittgenstein lijkt hier te spelen met de spanning die er bestaat tussen wat we het filosofische discours, enerzijds, en het alledaagse discours, anderzijds kunnen noemen. Eén iets wat het filosofische discours kenmerkt, is dat het *punt* van wat gezegd wordt—in zoverre er iets gezegd wordt—niet langer aan de oppervlakte klaarligt, als het ware, zoals dat in het alledaagse

discours veelal wel het geval is. Hun betekenis, zo zou je kunnen zeggen, is de woorden niet langer opgespeld. En ergens is dat misschien zelfs essentieel: er is een soort transparantie waaraan het de filosofie ontbreekt—waaraan het de filosofie *moet* ontbreken. Ook al is dat wederom iets dat zelf op het spel kan komen te staan, zoals bijvoorbeeld in het werk van G.E. Moore. In zijn *A Defence of Common Sense*, bijvoorbeeld, verdedigt hij de stelling dat 'common sense' proposities als 'De Aarde bestaat reeds vele jaren' (en dus ook 'ik weet dat dit een boom is') onproblematisch waar zijn. Hij schrijft daarover: "In what I have just said, I have assumed that there is some meaning which is *the* ordinary or popular meaning of such expressions as 'The earth has existed for many years past'. And this, I am afraid, is an assumption which some philosophers are capable of disputing. They seem to think that the question 'Do you believe that the earth has existed for many years past?' is not a plain question, such as should be met either by a plain 'Yes' or 'No', or by a plain 'I can't make up my mind', but is the sort of question which can be properly met by: 'It all depends on what you mean by 'the earth' and 'exists' and 'years': if you mean so and so, and so and so, and so and so, then I do; but if you mean so and so, and so and so, and so and so, or so and so, and so and so, and so and so, or so and so, and so and so, and so and so, then I don't, or at least I think it is extremely doubtful'. It seems to me that such a view is as profoundly mistaken as any view can be". Moore verzet zich hier in feite tegen het idee van een filosofisch discours als dusdanig.

Dat verduidelijkt je vraag van zo-even. En hoe toevallig! Dat zijn twee van mijn favoriete citaten! Scherpe analyse, ook! Die dialectiek tussen Wittgenstein en Moore die erin naar voor komt—en die in *On Certainty* gethematiseerd wordt—vind ik enorm interessant. Ik hoop daar later nog rond te werken.

Daar kijken wij alvast naar uit! We hadden het graag ook nog over een meer actueel onderwerp gehad. Het is opvallend hoe er in de media de laatste tijd ...

(Anais komt schreeuwend binnenvallen: Stop, stop!! Weten jullie wel welk tarief dokter Vanrie heeft afgedwongen? We hebben nu al veel te veel woorden—het KMF is geruineerd!)

Ah, euh, oei, ik denk dat we ondertussen wel voldoende materiaal hebben. Wel, dokter Vanrie, dit was een erg ...

(Anais onderbreekt: STOP MET TYPEN!!!)

(Anais gooit de MacBook door het raam)

Euh, Anais, wtf, dat is wel mijn laptop?

(Anais begrijpt niet hoe er nog steeds woorden bijkomen)

Hmm ja, interessante parado...

Sorry, maar deze fletse, pretentieuze humor laat ik aan mij voorbijgaan—ik moet nog een taartje gaan eten! Maar bedankt! Dit was een ongelooflijk fijn interview! Jullie hebben echt talent. Lang leve de VSTN!

RADIO YEREVAN, OF, WAAROM DIE SLOVENEN ZO GRAAG MOPPEN TAPPEN

Kobe Keymeulen

Ter gelegenheid van deze *VSTN* uitgave, vroeg de redactie of ik ('kort' benadrukte men) het 'Žižekiaanse' perspectief op humor kon samenvatten voor de geïnteresseerde lezer. Dit is natuurlijk hypergepast. De 'Ljubljana School' of Transcendentiaal Materialisme (afgekort als "TM") of maakt al decennia gebruik van moppen "to accomplish the work of theory" (Žižek, 2001, p. 9). Er komen zelfs zo veel moppen voor in Žižeks schrijfsels dat MIT Press een boek heeft

uit te geven dat er uitsluitend uit bestaat (Žižek &

¹ Deze tekst is een vertaald en aangepast gedeelte van mijn eerder verscheen artikel *Analysis, Hegel and The Seventh Art* (2021), dat verscheen in *Psychoanalytische Perspectieven* Volume 39 (2). Alle vreemde verwoordingen en spelfouten steek ik dus daar op.

Het is qua tekst soms dus ook misschien een beetje veel in één keer, maar hopelijk kan het vormelijk ook een semi-goed voorbeeld geven aan mensen die momenteel hun eerste paper, bachelor- of masterproef willen schrijven (hoe te citeren, waarom en waar, etc.).

Momus, 2014). Net als in het geval van cinema lijkt er geen twijfel over te bestaan dat TM-theoretici dol zijn op grappen en grollen. In tegenstelling tot cinema heeft de TM-literatuur echter structureel nagedacht over de betekenis van deze voorliefde, zoals in *The Odd One In* (2008) van Alenka Zupančič en *Only A Joke Can Save Us* (2017) van Todd McGowan. Grappen, komedie en zelfs de neiging om 'grappig te zijn' worden zeer serieus genomen: "Humor en het komische moeten deel uitmaken van een authentieke ernst, anders getuigt deze ernst ervan dat ze niet alles serieus neemt" (McGowan, 2016, p. 9).² Hier bouwt TM duidelijk verder op de fundamenten van de psychoanalytische traditie: Freuds werk *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewußten* (1905) vormt samen met Henri Bergson's *Le Rire, Essai sur la signification du comique* (1900) de basis van het 20e-eeuwse onderzoek naar wat iets grappig maakt. We

² Dit en volgende citaten zijn steeds mijn vertaling.

bespreken dus eerst deze onderbouw, alvorens ons te focussen op hoe Ljubljana deze bal verder heeft gedribbeld.

De Freudiaanse Setup

Omdat *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewußten* al een veelbesproken bron is met veel toepassingen, zullen we ons richten op drie belangrijke ideeën die vandaag de dag nog steeds een uitdaging vormen voor TM. Het eerste is het onderscheid dat Freud maakte tussen grappen en komedie, of nauwkeuriger³: de grap/mop (*Witz*), het komische (*Komik*) en de humor (*Humor*). Alle drie worden beschouwd als verstoringen van het "linguïstische proces", vergelijkbaar met de lapsus⁴, maar het is de grap die het meest significant is voor de analyticus (Freud, 1999, p. 20). Een grap is een heel specifiek geval, iets dat door de ene deelnemer aan de andere wordt *verteld* met de bedoeling hem/haar aan het lachen te brengen ('actief gedrag') - ook al kan geen van beide partijen verwoorden waarom dat zo is (ibid., p. 154). Aan de andere kant is iets *komisch* als het ons doet lachen, en *humoristisch* als er een duidelijke bedoeling was om dat te doen (waarvan het succes irrelevant kan zijn).⁵ Een grap kan dus *komische* of *humoristische* eigenschappen hebben, maar niet alles wat komisch of humoristisch is, is een grap. Dit geeft de *grap* een specifieke structuur, een impliciete, noodzakelijke logica die bestudeerd kan worden - een voorwaarde die afwezig is bij zowel het komische als het humoristische. Dit komt omdat, voor Freud, alleen de grap echt verankerd is in taal, omdat het de noodzaak van een Ander opeist, en

³ Dit laatste onderscheid lijkt vaker genegeerd te worden in de literatuur.

⁴ Kortgezegd de 'verspreking'.

⁵ Een 'grappig' gevolg hiervan is dat dit, volgens Freud, "tegen de mechanismen van het komische werkt". Freuds centrale werk over komedie als zodanig eindigt dus feitelijk met de inmiddels goed ingestudeerde observatie dat de minst lachwekkende gebeurtenissen zijn wanneer iemand duidelijk grappig *probeert* te zijn (Freud, 1999, pp. 228-229).

daarmee de dwang tot herhaling. We kunnen een mop maar één keer vertellen, waarbij deze noodzakelijkerwijs *eindigt* na een clou (die al dan niet een lach oplevert); dan heeft men de drang om hem aan iemand anders te vertellen om hem opnieuw te beleven. Terwijl iets komisch en humoristisch 'alleen' genoten worden, heeft de grap altijd noodzakelijkerwijs een "toehoorder" nodig (ibid., p. 143). Als een man per ongeluk uitglijdt over een bananenschil tot groot vermaak van vreemden, zou dit een *komische situatie* zijn omdat er niets opzettelijk door hem werd gecommuniceerd. Het zou echter stoppen met komisch te zijn mocht hij bijvoorbeeld onbeweeglijk blijven liggen en er langzaam bloed uit zijn hoofdwond begint te sijpelen. Een ter dood veroordeelde vrouw zou 'galgenhumor' kunnen gebruiken om de rechter aan het lachen te krijgen voor haar laatste momenten, maar dan is het voor Freud deze *daad van vermenselijking* die relevant is; het is diens capaciteit om 'grappen te maken in het aangezicht van een gruwelijk lot' dat er toe doet, niet de reactie van de menigte. In beide situaties, betoogt Freud, zou noch de vallen de man, noch de veroordeelde vrouw, zich gedwongen voelen om hun act te herhalen zoals bij een mop, of zeker niet op dezelfde manier.

Het is deze drang om te herhalen die de activiteit van het onbewuste onthult. Net als bij dat andere hoofdbestanddeel van het Freudiaanse denken, de droom, is de analyticus niet echt geïnteresseerd in het eindproduct of succes ervan. Daarom kan een grap alleen 'slecht' zijn als niemand hem nog een keer wil vertellen - verder is de kwaliteit van 'goed' of 'slecht' theoretisch net zo (on)interessant om over na te denken als de vraag aan de analysant of hij zijn droom als 'leuk' beschouwt. (ibid., pp. 120-121). Wat moet worden beschouwd is de "techniek" die gepaard gaat met het vertellen van de grap; de *arbeid* die de grap doet functioneren. In Freuds zorgvuldige onderzoek van dit "grappenwerk", blijkt dat het gebruik maakt van dezelfde gereedschapskist als het "droomwerk" van *Die Traumdeutung* (1900): verdichting,

verplaatsing, representatie, enzovoort.⁶ Als zodanig is de titulaire relatie tussen het onbewuste en grappen ongeveer even (in)direct als die tussen dat en dromen. In tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, beweert Freud niet dat alle grappen direct geïnterpreteerd kunnen worden als vervormde verhalen over seksuele afwijkingen, net zoals hij niet beweert dat iemands fantasieën direct vertaald worden in droombeelden. Het is eerder de dwang om met schijnbare *onverschilligheid* te herhalen, hoe zoveel met zoveel gemak wordt gedaan, dat de aandacht van de analyticus zou moeten trekken, dat onthullend zou zijn en van theoretisch belang is (Freud, 2010, pp. 473-475). Hoe is dit mogelijk? Freud is in dit opzicht Bill Clinton voor: "het is allemaal een kwestie van economie" - psychische economie (Freud, 1999, p. 42).

Lachen is de plaatselijke ontlading van opgekropte psychische energie. Of, om preciezer te zijn in Freuds eigen woorden: vrij zwevende energie die *zal worden* opgekropt als ze wordt geblokkeerd en niet kan worden afgevoerd. Het is een *opluchtende* fysieke handeling in het algemeen. Dus, in het geval van zowel grappen als de komische, zou men eerst de *aandacht* van de luisteraar moeten trekken, wat leidt tot *cathexis*, het lokaliseren van de opbouw van psychische energie. In het geval van de mop is hier al heel wat werk aan de winkel. Elke zin moet impliciet aangeven dat er een clou aankomt, zonder te verklappen hoe. Zonder één van beide verliest de ander zijn aandacht. Vervolgens kan deze energie fysiek worden ontladen wanneer, in een moment van bijzondere *verrassing*, onze remmingen die horen bij cathexis, bij opbouw, worden omzeild of *bevrijd*. Deze verrassing is heel specifiek, want het is een directe voortzetting van datgene waar je aandacht op gevestigd was. Als je, terwijl je naar een mop luistert, plotseling een stomp in je maag krijgt, zou dat nauwelijks grappig zijn, omdat de lokalisatie en de verrassing niet met elkaar

verbonden zijn.⁷ Dit is waarom, voor Freud, de theorieën en observaties over het komische door zijn voorgangers (zoals Lipps, Bergson, et al.) relevant zijn, de grap als "het kenmerk van een speels oordeel, de koppeling van ongelijksoortige dingen en contrasterende ideeën, de 'zin in onzin', de opeenvolging van verbijstering en verlichting [of] het onthullen van wat verborgen is" (ibid., p. 14). Het is door deze technieken dat het komische kan functioneren als een lokale ontlading (ibid., p. 172).

Om die dwang (om een grap te herhalen) te begrijpen, en daarmee de relatie met het onbewuste, moeten we volgens Freud twee dingen beseffen. Ten eerste leidt het vertellen van een mop ook tot cathexis, omdat we "gebruik maken van de ander om onze eigen lach op te wekken" (ibid., p. 157). Hoewel we misschien niet zo verrast zijn als het publiek, kan hun verrassing, hun gelach, dat effect 'goedmaken' - hoewel natuurlijk niet helemaal. Ten tweede is dat lachen, wanneer het opzettelijk wordt opgewekt, een 'gratis ontlading' (*freien Abfur*), zowel gratis in de zin dat het ons voor een kort moment *bevrijdt* van specifieke, gelokaliseerde remmingen, als 'gratis' in de 'supermarktste', 'twee-kopen-één-gratis' zin (ibid., p. 158). Bij lachen zijn er altijd *andere* vormen van opgekropte energie, andere remmingen, die ook kunnen worden opgeheven (hoewel, om een Lacaniaanse uitdrukking te misbruiken, 'pas tout'). Dus, in het geval van de moppentapper, wordt hij/zij gedwongen om de mop te herhalen op zoek naar meer 'algemene' opluchting (ibid., p. 157-158).

⁷ Zoals met alle niet-grappen zou deze situatie, mits de juiste context of het juiste niveau van absurditeit, heel goed komisch kunnen worden. Stel je bijvoorbeeld een Pythonesque gag voor, waarin een professionele figuur een langdradige, complexe set-up met meerdere personages en herhaalde patronen voordraagt, eindigend met een "Dus de man zegt..." voordat hij de aandachtige luisteraar recht in het gezicht slaat.

⁶ Freud erkent dit "toeval" op humoristische wijze (Freud, 2010, pp. 165-167).

De Ljubljana Punchline

Nu zijn we in staat om te onderzoeken hoe deze freudiaanse theorie is overgenomen en vervormd werd de voorkeuren, de geschiedenis en het kader van het Transcendentiaal Materialisme. De meest opvallende veranderingen zijn natuurlijk een geval van terminologie. Afwezig zijn de begrippen 'ontlading', 'energie' en 'remming', maar alomtegenwoordig zijn de 'grote Ander', 'gebrek', 'trauma', enz. Waar de Freud van 1905 moeite heeft om te formuleren hoe onze herhaling van grappen een secundair genot 'voorbij' het eerste zoekt (ibid., p. 179-180), kan een hedendaagse schrijver via Lacan (en de Freud van 1920) volledig in termen van 'genot' (*jouissance*) spreken.⁸ Het freudiaanse begrip dat in elke komische ontlading altijd een extra vrije ontlading van andere remmingen schuilt, kan worden begrepen als lachen als een noodzakelijkerwijs *buitensporige* reactie (McGowan, 2017, p. 13).

Interessant genoeg is Freuds eerste positie, het onderscheid tussen komedie en de grap (zoals gezegd wordt humor grotendeels genegeerd), een kwestie geworden van interne discussie. Zoals misschien te verwachten valt, is de freudiaanse theorie van komedie en humor moeilijk klakkeloos over te nemen, omdat de definitie zelf het gebruik van een gestructureerde taal 'zonder (een/de) Ander' lijkt te impliceren. De komische vereist slechts "een object" om om te lachen, en de humoristische zelfs "voltooit zijn loop binnen een enkele persoon" (Freud, 1999, p. 144, 229). Dit is erg moeilijk vol te houden tegenover een van Lacans vroegste, meest fundamentele ontwikkelingen van de psychoanalytische benadering van spraak, taal en het symbolische als de grote Ander (Lacan, 1991, pp. 243-247), en daarmee alle disciplinaire onderzoeken die daaruit voortvloeien, van de

discourstheorie tot de studie van ideologie. Dus voor een Transcendentiaal Materialist, als men het freudiaanse onderscheid accepteert, "is een grap een komedie met de grote Ander zichtbaar gemaakt" (McGowan, 2017, p. 191). Voor sommigen, zoals McGowan, maakt dit het genoemd onderscheid volstrekt overbodig (ibid., p. 55), terwijl voor anderen, zoals Zupancič, de kwestie van *tijdelijkheid* blijft bestaan: "komische dialoog [en] een grap ... het temporele en dynamische verschil is duidelijk" (Zupancič, 2008, p. 139). Zupancič draait de relatie dus om: iets is een grap als het een 'punt' heeft, meer bepaald een "knoop in de knoop" (*point de capiton*). Zoals elke spraakfunctie heeft de grap, om herhaald te worden, een punt aan het einde van de zin nodig, omdat we niet weten wat we gehoord hebben tot het moment dat het aankomt (ibid., p. 146). Dit betekent dat zij onder het begrip 'grap' ook veel gevallen opneemt die Freud niet opneemt, zoals de fysieke grap of 'gag' bekend van Keaton of Chaplin (ibid., p. 136). Het komische is echter *niet* de ontkenning hiervan, een 'slechte', onvolledige mop, maar juist datgene wat blijft bestaan in de afwezigheid ervan. Als een mop een hartstochtelijke vorm van romantiek is, dan is komedie de liefde. Hoewel sommigen liefde misschien zien als een voortdurende herhaling van het eerste, beschrijft het concept nauwkeuriger de momenten waarop het herhaald wordt zonder herhaald te worden, daartussenin is het "de nonrelatie die blijft [*lasts*]" (ibid., p. 135). Om het wat alledaagser uit te drukken: de grap is *op zijn minst* een komedie.

Een andere cruciale ontwikkeling betreft de methoden die ten grondslag liggen aan de productie van grappen. Weg is het belang van de analoge relatie tussen droom-werk en moppen-werk, en daarmee de noodzaak om aan te tonen hoe deze analogie standhoudt op het niveau van verschillende 'technieken'. Alleen de centrale vraag blijft over: hoe 'werken' moppen? Wat zijn de noodzakelijke voorwaarden om ons op die specifieke manier te *verrassen* waardoor we op zo'n fysieke, buitensporige, oncontroleerbare manier reageren? Zupancič introduceert een transcendentale oplossing: elk komisch moment is alleen mogelijk dankzij de 'grap-grap'. De

⁸ Zie bijvoorbeeld de bijna letterlijke parafrasering van Freud, met één belangrijke, verhelderende vervanging: "Even while one is recounting the joke, one identifies with the listener and finds enjoyment in the listener's enjoyment" (McGowan, 2017, p. 10).

'Grap' of 'Joke' is, simpel gezegd, *de grap dat er een grap is*; de verrassing is dat we lachen (Zupančič, 2008, p. 133).⁹ Het is deze retroactieve reactie op een fysieke respons die om herhaling vraagt - een theorie die volledig in lijn is met hedendaagse lezingen van Freud door de lens van Lacans 14e Seminar, *Logique Du Phantasme* (1966- 1967).¹⁰ Dit roept een nieuwe reeks vragen op: wat betekent het voor iets om een komedie *te zijn*? Op welke manier is de Grap een grap? Dit worden de centrale vragen in het boek van Zupančič. Omdat het Transcendentiaal Materialisme grappen 'serieus wil nemen', is het veel meer genoodzaakt om deze *ontologische* vragen aan de orde te stellen, en wel met die bemiddelende kracht in haar arsenaal: de filosofie, meer specifiek de Duits idealistische logica en metafysica van G.W.F. Hegel. Zupančič' antwoord is om Hegels geschriften over komedie op te nemen uit de *Phänomenologie Des Geistes* (1807), door Lacan bestempeld als "dat boekje zo boordevol humor" (Lacan, 2006, p. 192), en om 'instantie' te heroverwegen in termen van de Hegeliaanse conceptualisering van eindigheid en concreetheid (Zupančič, 2008, p. 211). Op het eerste gezicht lijkt dit voor de hand te liggen. De relatie tussen komedie en grap, tussen blijvende non-relatie en enkelvoudige punctatie, is precies wat Hegel verwoordt met zijn concept van een *affirmatieve oneindige* dynamiek (zoals die van de rede) of het 'eindig oneindige' (Hegel, 1977, p. 114). Komedie is vanuit Hegeliaans oogpunt letterlijk een universeel gegeven dat we alleen zijn gaan begrijpen door onze ervaring met de specifieke grap, die we als een concretisering ervan beschouwen. De 'Grap' is dus een duidelijk *concrete universaliteit* voor hem (ibid., pp. 546-549). Toch is er kritiek die hier geuit moet worden, al is het moeilijk aan te geven aan wie. Zupančič blijft vasthouden aan de zeer 'populaire' terminologie van universaliteit en

oneindigheid, en de nog populairdere bron van *De Fenomenologie*, wat de indruk geeft alsof Hegels verhaal hiermee ook eindigt.¹¹

Maar wanneer dit antwoord in overeenstemming wordt gebracht met de totale Transcendentiaal Materialistische canon, is het ontoereikend voor de gestelde vragen. Het berust in zekere zin op het feit dat de *Fenomenologie* dateert van vóór Hegels Logica (1814- 1817), die, zoals de titel al suggereert, de logische structuur biedt voor (onder andere) zijn andere geschriften. Bovendien onderzoekt de *Logica* één vraag: wat is zijn? Wat betekent het voor iets om 'te zijn'? Naarmate het boek vordert, is elk antwoord op deze vraag reflexmatig opgenomen in de onderzoeksmethode zelf - als zodanig kan men het willekeurig openslaan en altijd een aanvaardbaar antwoord vinden op vragen met een ontologische opzet. Het zou even acceptabel zijn om te stellen dat komedie en de Joke functioneren als concepten (*Begriffe*) die ons helpen bij onze poging om grappen te begrijpen (*Begreifen*). Grappen articuleren ook de Joke in diens essentie (*Wesentlichkeit*), door deze aan te passen aan een specifieke context of systeem (Hegel, 2010a, p. 465). Dit wil zeggen: hoewel deze antwoorden informatief kunnen zijn, zijn ze, als men ze serieus neemt, ontoereikend. Als grappen en komedies echt concrete zaken zijn, moeten ze bestudeerd worden in concrete hegeliaanse termen, waarbij de (on)logische vraag functioneert als een "bezielende ziel" (Hegel, 1991, p. 58). We moeten dus terugkeren naar die aspecten van de *Fenomenologie* die specifiek over komedie gaan, waar Zupančič het even over heeft (Zupančič, 2008, pp. 20-21): de vraag wat iets *significant* maakt. Komedie is volgens Hegel significant, omdat het een methode is waarmee de Geest of *Geist* zichzelf bevordert, zelfactualiseert, op zichzelf kan reflecteren (Hegel, 1977, pp. 583-584).

Er bestaat hier een gevaar om *Geist* in te korten tot een concept als 'maatschappelijk onbewuste', en dit misschien zelfs te versterken met de geschriften van Theodor Adorno, die een

⁹ Dit is aantoonbaar het transcendentale motief dat ten grondslag ligt aan een groot deel van de Lacaniaanse psychoanalyse. Om een collega aan te halen die uiteindelijk besloot naar een analist te gaan nadat hij bijna alle seminars van Lacan had gelezen: "het meest onverwachte moment was toen het echt werkte".

¹⁰ Zie bijvoorbeeld Van de Vijver, Bazan, & Detandt, 2017.

¹¹ Bijvoorbeeld (McGowan, 2017, pp. 60-64).

onmiddellijk verband legt tussen de hegeliaanse *Geist* en het freudiaanse onbewuste van *Das Unbehagen in der Kultur* (1929). Misschien is dit de reden waarom Transcendentale Materialisten zoals McGowan zeer directe (soms misschien zelfs incidentele) samenvattingen van dit inzicht produceren die *Geist* volledig omzeilen:¹² "Komedie is altijd speculatief ... Hoewel filosofie directer speculeert, biedt komedie een toegankelijker versie van speculatief denken" (McGowan, 2017, p. 179-180). Speculatieve productie die de horizons van het denken verkennt door immanent en concreet te reflecteren op ons redeneren zelf (wat op zijn beurt de eerder genoemde progressie van *Geist* is), is inderdaad het doel van filosofie voor Hegel. Ze verkennt/produceert schijnbaar nieuwe inzichten uitsluitend door vastberaden, rigoureuze reflectie. Daarom is de Logica zelf, wanneer bestudeerd op de manier die Hegel voor ogen heeft, ook speculatief (Hegel, 1977, pp. 502-504). De grap is als zodanig *belangrijk*, niet alleen omdat het werkt met dynamieken van overmaat, gebrek, trauma, herhaling (wat doet dat immers niet), maar juist omdat het "een ontmoeting is" met deze begrippen voor *het subject*, het "maakt het deze dynamieken duidelijk" zonder de hulp van een analyst

(McGowan, 2017, pp. 180-181). In zekere zin maakt Ljubljana het compleet *tegenovergestelde* argument van Freud - grappen zijn juist zo interessant omdat je er *niet* met je analyticus over hoeft te praten om onderliggende technieken (de Grap) aan je geopenbaard te krijgen. Als zodanig keert de betekenis van de grap, verstoken van bepaalde freudiaanse onderbouwingen zoals het onderscheid met het komische, in TM terug naar een Hegeliaans begrip van "komisch bewustzijn" (Hegel, 1977, p. 584).

¹² Het omzeilen van *Geist* is nergens duidelijker dan in de discussie over de mogelijkheid van 'conservatieve komedie'. Een bepaalde lezing van Zupančič vat haar opvattingen als volgt samen: conservatieve grappen zijn helemaal geen grappen, want hoewel zo'n grap misschien nog kan *verrassen* (de grap actualiseren), kan hij per definitie geen nieuwe inzichten verkennen. McGowan op zijn beurt bekritiseert deze opvatting door te stellen dat er genoeg racistische, seksistische of homofobe formuleringen zijn die onmiskenbaar 'grappen' zijn - een andere term lijkt niet op zijn plaats. Dit culmineert uiteindelijk in een schijnbaar alledaagse vraag: "[kan men] de grap politiek en ethisch verwerpelijk vinden en desondanks de komedie herkennen"? De echte theoretische kern van dit dispuut is echter de vraag of de vooruitgang van *Geist* (of het gebrek daaraan) met betrekking tot komedie begrepen kan worden in een ethisch of politiek kader. Dit is een veel technischere vraag, omdat het gaat over de *positie die* de komedie (in relatie tot bijvoorbeeld de politiek) inneemt binnen het hegeliaanse systeem. Dus wat de relatie van de komedie bepaalt, niet alleen tot *Geist*, maar binnen de theorie als geheel (dus ook haar betekenis), is precies deze positie.

Bibliografie

(De bibliografie is voornamelijk Engelse vertalingen, omdat de tekst oorspronkelijk in het Engels was – liever hadden we dus normaal gezien al onze bronnen aangepast, en ofwel uit het originele, ofwel de Nederlandse vertaling geciteerd).

- Freud, S. (1999). Jokes and Their Relation to the Unconscious. (Ed. J. Strachey). The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, VIII. London: Hogarth Press.
- Freud, S. (2010). The Interpretation of Dreams. (Trans. J. Strachey). New York: Basic Books.
- Hegel, G. W. F. (1977). Phenomenology of Spirit. (Trans. A. V. Miller & J. N. Findlay). Revised edition. Oxford: Oxford University Press.
- Hegel, G. W. F. (1991). Logic, with the Zusätze. (Trans. T. F. Geraets, W. A. Suchting & H. S. Harris). The Encyclopaedia, I. Indianapolis: Hackett.
- Hegel, G. W. F. (2010a). The Science of Logic. (Trans. G. Di Giovanni). Cambridge University Press.
- Lacan, J. (1991). Freud's Papers on Technique. (Ed. J.-A. Miller & Trans. J. Forrester). The Seminars of Jacques Lacan, I. New York: W.W. Norton.
- Lacan, J. (2006). The Other Side of Psychoanalysis. (Trans. R. Grigg). The Seminars of Jacques Lacan, XVII. New York: W.W. Norton.
- Lacan, J. (2007). The Subversion of the Subject and the Dialectic of Desire in the Freudian Unconscious'. In *Écrits* (Trans. B. Fink) (pp. 671-702). New York: W.W. Norton.
- McGowan, T. (2016). Serious Theory. *International Journal of Žižek Studies* 1(1), via <http://zizekstudies.org/index.php/IJZS/article/view/12>.
- McGowan, T. (2017). Only a Joke Can Save Us: A Theory of Comedy. *Diaeresis*. Evanston, Illinois: Northwestern University Press.
- Van de Vijver, G., Bazan, A. & Detandt, S. (2017). The Mark, the Thing, and the Object: On What Commands Repetition in Freud and Lacan. *Frontiers in Psychology*, 8.
- Žižek, S. (2001). The Fright of Real Tears: Krzysztof Kieślowski between Theory and Post-Theory. London: BFI Pub.
- Žižek, S. & Momus (2014). *Zizek's Jokes: Did You Hear the One about Hegel and Negation?* (Ed. A. Mortensen). Cambridge, Mass: The MIT Press.
- Zupančič, A. (2008). *The Odd One in: On Comedy*. Short Circuits. Cambridge, Mass: MIT Press.

Meme door Jef Gerets

HET SPEL ZIT OP DE WAGEN

Dries Josten

Nee, geen hemel nee geen hel, alleen een ingewikkeld spel. [...]

Er zijn mooiere manieren om te spelen met het spel.

– Lucky Fonz III, Leugens

Als we het over het spelen van een spel hebben, dan lijkt het soms evident te zijn waarover we spreken. Ik denk bijvoorbeeld aan de snelheid waarmee ik een voorstel tot het spelen van een spel af kan wijzen op basis van een algemene aversie voor spellen. Alsof alle spelvormen hetzelfde zouden zijn en alsof er iets aan het spelen specifiek is dat verwerpelijk zou zijn. Zo een oordeel veronderstelt dat het mogelijk is een duidelijk onderscheid te maken tussen spelen en niet-spelen. Maar is spelen wel zo duidelijk af te baken van niet-spelen? Intuïtief denk ik bij spelen aan kinderlijkheid, aan fantasie, aan de veronderstelling dat we, om te spelen, een andere, niet-*echte* wereld moeten creëren en

daarmee de echte wereld tijdelijk opschorten. Hoewel het mogelijks anders kan zijn, toont het spel ons iets over de veronderstelde echte wereld. Hiervoor wil ik eerst het onderscheid tussen de wereld van het spelen en die van het niet-spelen verkennen.

Misschien kunnen we de zaken helderder krijgen door te beginnen bij een afgebakend voorbeeld: het gezelschapsspel. Zo'n spel is duidelijk afgebakend door (spel)regels, tijd en ruimte. We accepteren deze regels zodra we het spel meespelen. Ze constitueren een andere (?) wereld in deze wereld, waar we onszelf via deze regels oriënteren ten aanzien van een vooropgezet doel. De regels, met andere

woorden, organiseren de spelers in het spel. Zodra er een winnaar of een eindscore bepaald is, i.e. zodra *het spel gespeeld is*, vervallen de regels. De grond van die regels liggen nergens anders dan in het gezelschapsspel zelf. Maar wat ligt er buiten het spel? Is het zo dat daarbuiten geen regels zijn die vormgeven aan hoe we ons ten aanzien van een doel oriënteren moeten en dus kunnen? Met andere woorden, mogelijks verschilt het spelen van het niet-spelen op basis van het onderhevig zijn van het spelen aan regels en het niet-spelen niet. Als de spelers van een spel onderhevig zijn aan regels, moeten dan de niet-spelers vrij zijn van regels? Voor Schelling typeert het wezen van het leven als een vrij spel van krachten, die door een uiterlijke invloed continu onderhouden worden.¹ Het noodzakelijke zijn de algemene natuurkrachten die zich in het spel bevinden en onderhouden deze worden door het toevallige. Zo onderscheidt organisatie (levende wezens) zich als toevallig. Zo moet, volgens Schelling, het begrip van organisatie zijn want de natuur moet zich niet noodzakelijk voortbrengen. Waar zij ontstaat, moet de natuur vrij gehandeld hebben. Voor Schelling zou het zo zijn dat alleen in zoverre de organisatie product van de natuur in haar vrijheid (een vrij natuurspel) is, kan zij ideeën van doelmatigheid beroeren, en enkel in zoverre zij deze ideeën beroerd is zij organisatie. De vrijheid van het natuurspel refereert, mijns inziens, aan de functie van het toevallige in het onderhouden van het noodzakelijke. Terug naar het spel, dan betekent dat het volgende: de toevalligheid van de regels (ze hadden net zo goed anders kunnen zijn) staan voor de organisatie van het spel in. Maar als organisatie door regels hetgeen is dat het spelen typeert,

¹ Ik dank de Schelling-referentie aan Xuansong Liu. Voor de oorspronkelijke passages waarop de korte uiteenzetting is gebaseerd, zie: Schelling, Von der Weltseele, in Schellings sämtliche Werke [SW], I,2,566-7.

dan lijkt het mij niet direct duidelijk wanneer en waar we niet-spelen. Het kan dus niet de eigenschap “geconstitueerd door regels” zijn die de wereld van het niet-spelen van die van het spelen onderscheidt. Het verschil moet ergens anders gesitueerd worden.

We hadden het over een echte en niet-echte wereld, respectievelijk niet-spelen en spelen. Maar het lijkt mij geen goed idee onkritisch te spreken over echte en niet-echte wereld in een tijdschrift van filosofiestudenten. Wat ik hier met ‘echt’ bedoel, kan mogelijks aan de hand van hetzelfde voorbeeld beter gearticuleerd worden. Wanneer we Monopolie spelen en al ons geld verliezen, dan heeft dat niet per se invloed op onze reële financiële situatie. Hiermee is de kous niet af, maar het duidt wel een verschil tussen het idee van geld en het geld waarmee ik mijn brood kan kopen. Van zodra er een reëel effect kan zijn, lijkt het geen spel meer maar ernst. *Er staat*, met andere woorden, *echt iets op het spel*. Ik kan, na mijn zoveelste verlies in Monopolie, nog steeds mijn telefoonabonnement en mijn huur betalen. De zaken veranderen natuurlijk zodra we iets inzetten dat mogelijks wel een reëel effect kent. Kant gebruikt niet voor niets ‘wedden’ om iets duidelijk te maken van de overtuiging of overreding van de persoon (KrV, B852-3). Met andere woorden, afhankelijk van de inzet in de weddenschap kunnen we iets over de zekerheid van de persoon afleiden. De een zal mogelijks een weddenschap aandurven voor één dukaat, maar zal met enige terughoudendheid diezelfde weddenschap aangaan voor tien dukaten (KrV, B852). “*Wat staat er op het spel?*”, dat lijkt de vraag te zijn die ons iets vertelt tussen echt en niet-echt.

Maar kan een spel gespeeld worden, zonder dat er iets op het spel staat? Sommigen gaan heel hard op in een spel, terwijl anderen eerder cynisch een afstand houden ten aanzien van het spel. De een wordt bewogen door tactische

zetten en samenspanning tijdens het spel, waardoor er tijdens het spelen weleens verwijten kunnen vallen, terwijl de andere dat niet heeft. Hoe belangrijk is het dat er iets op het spel staat om een spel te spelen? In een van zijn reflecties over antropologie vinden we bij Kant iets terug over het verschil tussen ernst, spel en hartstochten.

Alle Leidenschaften, wenn sie wechselseitig genommen werden, schwachen sich, e. g. Haß; aber die Liebe stärkt sich. Es ist alsdenn kein Spiel, sondern Ernst. Mit affecten läßt sich ein Spiel treiben. Nämlich das Interesse vergeht, wenn das Spiel ein Ende hat. Durch das Spiel wird das Gemüth nur belebt, nicht gefesselt. Einen wirklichen Haß gegen eine gewisse Persohn oder Stand erregen ist nicht schöne Kunst, sondern Geschiklichkeit. – AA15, 1070. v., M 294., E I 429, Reflex Anthropologie.

De passage hierboven is redelijk raadselachtig. Kant heeft het over hartstochten die verzwakken wanneer ze wederkerig worden genomen. Het voorbeeld hiervan is haat. De uitzondering, stelt Kant, is liefde die sterkt zich in geval van wederkerigheid. Hartstochten zijn volgens hem geen spel, maar ernst. Het is met affecten dat een spel zich laat drijven, maar het belang vergaat zodra het spel ten einde komt. Het spel, stelt Kant, ketent het gemoed niet, maar verlevendigt het louter. Dus hartstocht, gegeven dat het geen spel is, ketent het gemoed en retroactief stelt Kant dat het geen schone kunst maar een vaardigheid is om werkelijk haat tegen een bepaald persoon op te roepen. Wat betekent dat voor het onderscheid tussen ernst en spel? Kant lijkt hier ernst uit te sluiten van spel. Ter verduidelijking wordt daaraan toegevoegd dat wanneer het spel eindigt, het belang verdwijnt. Het spel verlevendigt het gemoed maar ketend het niet, lijkt te suggereren dat een spel het gemoed openzet in tegenstelling tot vastzet.

Hoewel een spel dus door affecten gedreven wordt, verlevendigt het gemoed louter, dit is anders bij ernst die het gemoed juist vastzet. Zo lijkt het onderscheid tussen spelen en niet-spelen een gradueel onderscheid te zijn met een structurele gelijkenis. Dat wil zeggen, tussen spel en ernst, respectievelijk spelen en niet-spelen zit een gradueel onderscheid van beweeglijkheid, terwijl zij met elkaar delen dat de speler zich oriënteert in een door regels geconstitueerde ruimte.

Als een spel structureel een gelijkenis vertoont met de ernst, wat betekent het dan? Dat spelen als spelen niet mogelijk is? Dat spelen exact hetzelfde is als niet-spelen? Nee, het toont dat er in het niet-spelen een element van het spel aanwezig is, namelijk: dat, en dus ook hoe, men als speler met de regels omgaat. Anders gesteld, ook daar waar we niet spelen positioneren we ons ten aanzien van regels en dat impliceert dat er een *andere manier van spelen mogelijk is*. Óf, in het spel, is men als speler noodzakelijk geïmpliceerd, maar dat de manier waarop we spelen en hoe men zich als speler handhaaft is contingent.

Wir meinen, das Märchen und das Spiel gehöre zur Kindheit: wir Kurzsichtigen! Als ob wir in irgend einem Lebensalter ohne Märchen und Spiel leben möchten!
– Nietzsche, VM-270, Menschliches Allzumenschliches II: § VM270. Erste Veröff.

Gedicht van Ackilis Noir

Afrodisiacum van de geest

drink, jongbloed, en proost
de dood zal het grootste orgasme zijn

“maar wat gebeurt er, wat is sterven?”

wel jongbloed
de bubonische plaag, taal, zal haar sterfelijke
mantel afwerpen
haar eenheid vult zich met veelheid, zoals de
griekse hydra doet
de laatste functie van jouw ogen zal huilen zijn,
de ultieme zaadlozing is gekomen

dus drink, jongbloed, en proost
De dood zal het grootste orgasme zijn

THE BLACK KNIGHT

A SHORT STORY BY BOB JACOBS

Long ago, the Black Death ravished the lands. This pestilence, relentless in its fury, spared none in its path, leaving in its wake a trail of broken dreams and shattered lives. As swift as the wind and as relentless as the tides, it crept through towns and villages, weaving its dark threads of fate, the very embodiment of an unfathomable and intangible evil.

None feared it more than the Black Knight, for while he thrived on cunning and deceit, none can con a contagion.

When a black cloak approached, he knew Death had been summoned to claim his tainted soul.

Yet the Black Knight had a plan. "Play me in chess," he proposed, "If you win two games in a row, you can have my immortal soul. If I win two games in a row, you shall protect me from the other demons that seek it. While we play, keep the plague at bay."

The Grim grinned, "Very well, mortal. We shall play your game, but know that once the game ends, your soul shall be mine."

Although no mortal mind could match an infernal intelligence, the Black Knight's savvy strategy used this very fact in his favor. Once Death had left, the knight secretly summoned a second citizen of the underworld and offered it a similar pact. The twist being that he'd play the black pieces instead. Cunningly, the knight utilized the moves of Death against the lesser demon and vice versa, pitting them against each other in a treacherous game of wits.

While initially taken aback at the unexpected display of supernatural skill, quite quickly the infernals inferred the infallible influence. The ruse was unraveled, and soon they plotted a ploy of their own. Though unable to talk, they shared a chessboard, and soon the Black Knight found the moves becoming increasingly inscrutable. Then, to his horror, he realized that the fiends were communicating through the board, using the positions as ciphers. They had forged a malignant alliance, plotting to let the stronger prevail over the weaker, who was bound by agreement to protect the knight. It was a scheme that would lead to the ultimate conquest of their shared target, and a sinister splitting of the spoils.

But the knight was not one to yield so easily. He countered their clandestine chatter by summoning two more demons, each taking their place at the precise position of the previous play. Yet fiends are fiendish, and it wasn't long before they realized the truth in turn. Four more were brought forth, and as the chessboards multiplied, so did the demons, until a labyrinth of interwoven games spread across time and space.

As years wore on, the knight became utterly consumed by his relentless pursuit of immortality. He spend all his days amidst piles of papers, each one meticulously detailing the complexities of every game played against the ever-expanding legion of intelligent hellions. The weight of his ambition gradually tightened like an unforgiving noose around his neck, suffocating him with its unyielding pressure.

One day, as he desperately attempted to call forth yet another demon to join the ever-expanding ranks, a haunting silence filled the air. No demon answered his call. Death, his dark countenance unwavering, stepped into the chamber. "Your relentless pursuit has drained the underworld of all its denizens," he declared. "Your time has come."

Gasping for breath the knight finally saw the truth. His soul was not forfeit to the plague, but to the insatiable hunger for power and control. The pursuit of immortality had consumed his life, and time had slipped through his fingers like grains of sand.

Death, his dark wings enveloping the fading knight, offered a chilling smile. "The underworld is waiting, my friend, and they're all brimming with excitement to give you a warm welcome".

EEN ANALYSE VAN HET ONBEGRIJPelijke: DE HUMOR VAN GEN Z

Bert Lasseel

Inleiding

Wanneer de Boomer zich een hernia lacht bij het zien van een cartoon, en de Millennial zijn zelfhaat onverdroten in verouderde memes giet, trekt de Zoomer een batmanpak aan, doet hij een achterwaartse salto terwijl hij Zweedse volkspoëzie declameert, en laat hij dat volgen door exact hetgeen waar uw brein u nooit op had kunnen voorbereiden. Dit stukje onnozelheid is onderdeel van Generatie Z, zij beslaat alle geborenen tussen 1997 en 2012, en is voor velen die niet tijdens deze periode zijn gebaard de oorsprong van menig opgetrokken wenkbrauw en verward doorgescrol. Zoals iedere generatie die hen voorkwam zijn zij gekleurd door alles waar zij zich van af hebben gezet en dat de conformiteit tegen de schenen doet schoppen. In het geval van de Zoomer is dit, onder andere, via een gevoel voor humor dat zijn gegiechel vooral

bereikt door voor mentale kortsluiting te zorgen, en die iedere verwoede poging tot analyse of

verklaring met een sadistisch, sardonisch lachje, sarcastisch een 'Veel Succes!' toewenst. Toch zal ik mijn uiterste best doen.

Algemene analyse van de Zoomer

De ruggengraat van deze generatie is ongetwijfeld hun internetgebruik. Zij zijn de eerste sinds het ontstaan van onze soort die de alomtegenwoordigheid van het digitale vanaf hun eerste woordjes al hebben meegemaakt, en er vervolgens nooit meer van zijn afgeraakt. De karikatuur van de Zoomer is de volgende: een manisch depressieve adolescent die met zijn gsm voor zijn smoelement ADHD kweekt en daarbovenop nog eens te tam is om er iets aan te doen. Paradoxaal genoeg is dit ook de generatie waar een productiviteitsobsessie (*The Perfect*

Morning Routine, de zelfhulp-bestsellers) en een groei in politiek engagement (Greta Thunberg, klimaatcrisis) leeft — wij lijken dan toch al met interne tegenbewegingen te zitten.

De Gen Z grap, ontleed

Maar het internet, inderdaad, is het waard om eventjes onder de loep te nemen. Zij is eerst en vooral zeer snel. En dat brengt mij al bij een mogelijke verklaring voor de aard van Zoomerse humor: Gen Z consumeert de grap aan de lopende band. Zij is een generatie die zich dagelijks drenkt in eindeloos veel snipetjes entertainment — wachten op de bus is nooit zo amusant geweest, en 's avonds vallen zij met een overdosis gegrap in slaap. Misschien is het gemiddelde Gen Z-brein zo afgestompt voor de doorsnee mop dat hun lachspier enkel nog door de grootste overdreven absurdistische onnozelheden gekieteld kan worden — zoals de drugsverslaafde die zijn porties alsmaar moet vermenigvuldigen?

Mogelijks. Maar ondanks mijn oneerbiedige verwoordingen verkies ik toch om iets optimistischer te concluderen. Neem nu de anti-humor, de kunst van de teleurstelling: een grap wordt opgebouwd, zij stijgt op en belooft de tijd en moeite waard te zijn, maar wanneer er geland moet worden crasht zij, maar op een manier dat de klassieke pointe transcendeert. Het tekort aan punchline, dat is de punchline. Een favoriet uit de trukendoos van Gen Z. Flauw, voor velen. Stom. Nee bedankt. Maar de ambacht — zoals gewoonlijk — zit hem in hoe het wordt gebracht: een anti-grap van de bovenste plank is er een met oog voor de vorm — zij speelt en ontleedt en becommentarieert het medium en geeft de consument ervan vernuftig een klets tegen de kaak die hij nooit zien aankomen kon. Kortom: de Zoomers verwerken zo oneindig veel memes dat zij nu als rasechte avant-gardisten buiten de lijntjes willen kleuren. Zij zijn experts, connaisseurs, dus van zo'n plebberige huis-tuin-ken-keuken-meme moeten zij niets meer weten.

Wat de Zoomers in hun humor vooral zo goed doen, is dat zij de grap reduceren tot iets verschrikkelijk abstracts. Laat mij dit punt eventjes met een snuffje psychologie inleiden: wat iedere mens met elkaar gemeen heeft, is dat wij allen toen wij nog gezwollen baby's waren ons een kriek hebben gelachen bij een nonkel die eensklaps met zijn scheefgetrokken aangezicht voor onze kribbe verscheen. Waarom begonnen wij te grinniken? Omdat het brein op een plotse, aangename manier verrast werd, en dat in een veilige omgeving. Onze hersenen vinden dat plezierig. En blijkbaar zijn wij in onze smaak in al die jaren niet zo veel gebeterd, want hetzelfde principe heeft Gen Z genomen, tot de extremititeit getrokken, en zo hebben zij goud gevonden. Zij kicken hier op. Zij nemen dit aspect van de humor — dat onverwachtse — en spuiten daar steroïden in. Zij gaan niet enkel ietsje te ver, maar doen de gehele toer rond de aardbol en zelf dan komen zij niet terug op hun oorspronkelijke plaats terecht.

Wat dan die extreme absurditeit zo grappig maakt, dat verklaar ik graag zo: het lachen als mentale foutmelding. Ons brein zit constant onze omgeving en haar input te analyseren en anticiperen, maar wanneer zij een van de maaksels van Gen Z krijgt voorgeschoteld schieten de hersenkronkels in een kramp. Dit verklaart ook waarom dit extreme surrealisme zo inwisselbaar is; wie knipt en plakt, een handjevol Zoomer-memes aan diggelen slaat om ze vervolgens Frankensteinerig terug in elkaar te steken, zal opmerken dat de humor staande blijft. Het ridicule is verrassend kneedbaar, zo blijkt, zolang zij maar aan de gloednieuwe kwaliteitsnormen voldoet, en de standaard bereikt.

Lagen van Ironie

De humor van Gen Z bestaat uit zovele lagen ironie dat de gemiddelde ajuin er jaloers op wordt. Dat woord, 'ironie', is een lastige om stevig en duidelijk vast te leggen, maar laat mij het ten voordele van mijn argument reduceren

tot simpelweg: 'het omgekeerde zeggen van wat men meent'. In dat geval is dit voor de Zoomer zo oud en passé als olielampen en zwart-wit TV. Gen Z introduceert een laag extra: als we van oprechtheid beginnen en vervolgens stijgen naar ironie, dan voegen zij daar aan toe: meta-ironie—zijnde iets tussenin. Men zegt iets, het klinkt sarcastisch, maar is het niet, het was gemeend, maar gedeeltelijk, en in twijfel getrokken. Zoiets ongeveer. Begrijpt u? Ik ook niet. En dat is juist de bedoeling. Hier hebben wij te maken met een schoon voorbeeld van die zinloosheid waar deze generatie toch zoveel van houdt: een grap wordt verteld, of niet (*Schrödinger's Meme*)? Was het komisch ironiserend taalgebruik? Of niet? Of wel? Maar uiteindelijk is het doel bereikt, in essentie is de grap geslaagd aangezien zij bedoeld was om te verwarren en voor vraagtekens te zorgen. Betekenis, houvast, het concrete verwatert, vervaagd, stuikt ineen tot er niets meer van overschiet. De meta-ironie: een stukje tastbaar, punk nihilisme.

Doemdenkers

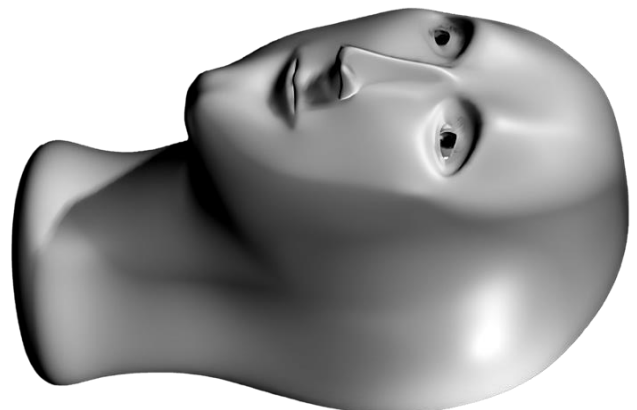
Een ander deelaspect van de reputatie van Gen Z is dat zij zwartgalligen zijn; de zon gaat maar een paar biljoen jaar meer mee, en Onze Lieve Heer is nog nooit zo dood geweest. Het gevolg is de subcategorie 'Doomer', een groep onverschilligen die met opgeheven schouders 'foert' zuchten en die het optimisme als naïef achten. 'Hoe?' en 'Waarom?' en 'Hoezo?' dat is voor een andere keer (klimaatfatalisme vooral), maar geloof het of niet, deze cluster pessimisten leverden een significante bijdrage aan het palet dat wij nu als 'Gen Z-humor' aanschouwen. Hun nihilistische trekken brengen ons bij de liefde voor de duistere humor, grappen die je best al fluisterend aan je medemens verteld, en liefst niet al te hard mee lacht, vervolgens.

Studies laten ons weten dat Gen Z de mentale gezondheid niet al te goed op peil lijkt te houden. En dat weten zij zelf ook. Het resultaat is een overvloed aan grappen over zelfmoord,

depressie, en de zinloosheid van het bestaan. Men kan dat op het postmodernisme steken, en de teloorgang van de zingeving die zij met zich meebracht, maar dat doet men al te veel. Graag verklaar ik dit fenomeen — alweer — via het internetgebruik, want naast zeer snel, is het web vooral ook zeer veel. Want zo'n hoeveelheid informatie binnen krijgen, en vervolgens de tijd niet nemen om het allemaal goed voor jezelf te ordenen, maakt een mens een beetje suf, bot, en vermoeid. Gen Z krijgt dagelijks zo'n stevige portie *stuff* geïnjecteerd dat zij uiteindelijk vooral een ruis zien, het wat opgeven, en zo het onvermijdelijke nihilisme een beetje in belanden; de Zoomer zegt graag: 'Ik weet het allemaal niet zo goed meer.' En zoals iedereen lacht Gen Z gaarne met hun eigen miserie, en dat liefst op hun eigenste manier.

Coda

Is het masochistisch hetgeen te proberen verstaan dat op zichzelf de nietszeggendheid nastreeft? Als er een iets is dat ik aan dit bescheiden onderzoekje heb overgehouden, dan is het wel een medelijden voor de toekomstige sociologen die ringmappen vol memes van Gen Z zullen moeten ontleden en hun voorhoofd daar kapot op zullen krabben. Om samen te vatten: de Zoomer is kierewiet gescrold, ziet daardoor vooral het bos en weinig bomen, en weet die verwarring toch verdomd goed in een grap te steken. Met hun memes doen zij het dadaïsme heropleven, en met hun attitude zijn zij absurde helden waar Camus trots op mag zijn.

The Stanley Parable

Game recommendation by
Philip Wilson

"This is the story of a man named Stanley. Stanley worked for a company in a big building where he was Employee #427. Employee #427's job was simple: he sat at his desk in Room 427 and he pushed buttons on a keyboard. Orders came to him through a monitor on his desk telling him what buttons to push, how long to push them, and in what order. Some may consider this soul rending but Stanley was happy.

...
One day, something changed. All of his co-workers were gone. What could it mean? Stanley decided to go to the meeting room; perhaps he had simply missed a memo. When Stanley came to a set of 2 open doors, he entered the door on his left." - The Narrator

At this point, the game begins! How meaningful can the choice between a left door and a right door be? How many times do I need to make the choice to figure it out? Does it depend on my future actions? Do I even have a choice? Why am I talking to myself? Is it me who is doing the talking? Am I the narrator or the witness?

The Stanley Parable and its expansion, the Ultra Deluxe Edition, is one of my favourite games of all time. Can we even call it a game? It certainly is a series of images on a computer screen that change based on the choices I make by pressing buttons (most of the time). Not merely a fun activity to pass the time, but also a philosophical essay on the nature of agency, purpose and buckets.

The Stanley Parable is hilariously self aware. Have you ever thought it possible for the narrator to be the protagonist of the story? It truly is a masterpiece. A self referential investigation into the concept of a what it means to be a game that is impossible outside of its genre.

“Jij hebt gelijk, maar ik wil toch graag iets meer zeggen want je bent een aantal dingetjes vergeten, o grote filosoof”: over het welles-nietes spelletje in de academie, en meer

Lander Demonie

Zoals een waardig academisch artikel behoort, moet hier het abstract komen. Geen flauw idee waarom men dit een abstract heet. Te bang om concreet te gaan, misschien? Awel, ik doe het hier toch! In dit artikel heb ik eigenlijk niet veel te zeggen, buiten wat te hekelen met de structuur van academische papers. Laat daarom voor een keer de ‘S’ in *VSTN* staan voor satire. Ik hoop dat de lezer, na het lezen van dit artikel, moet schateren, schuddebuiken, schouderwippen, billenkletsen van de hilariteit. Desalniettemin, laat dit niet in de weg staan van het *eigenlijke* doel van deze paper: nonsens verkopen.

Kernwoorden: schateren, schuddebuiken, schouderwippen, billenkletsen, nonsens verkopen

De paragraaf waar ik moet beginnen met een inspirerende quote om de lezer aan te trekken, en om te verstoppen dat dit eigenlijk best een saaie paragraaf is om te lezen.

“Awel, waarom schrijf je niet iets voor *VSTN*, man!”. Zo schreef de heer Zonnekeyn mij, wat meteen de inspiratie vormde voor dit artikel.¹ Vanuit de noodzaak om iets te schrijven om iets te schrijven, schrijf ik iets. Nu komen we op het punt waarin ik een saaie opsomming moet geven van de structuur van deze paper. Dus, laten we daarmee beginnen. In hoofdstuksectie 1 (1) bespreek ik wat in hoofdstuksectie 1 (1) moet komen te staan. In hoofdstuksectie 2 (2) bespreek ik wat daar in moet komen te staan. Zo moeilijk is dat toch allemaal niet? Hoofdstuksectie 1 (1) is meestal het punt waar academici een gedachtegang uitleggen, en

eigenlijk proberen duidelijk te maken dat ze iemand begrepen hebben. Zonder dt-fouten, uiteraard. Na deze twee paragrafen gaan we genadeloos over naar de *totaal overkoepelende sluitstukvormingssectie*, waar we de eigenlijke pointe zien van dit artikel. Ik ga dat hier niet spouwen he, anders ga je niet meer lezen.

1. Hoofdstuksectie 1 (1)

Je denkt nu misschien: ‘waarom lees ik dit artikel eigenlijk?’. Ik vraag me af: ‘waarom schrijf ik dit artikel eigenlijk?’ We zijn dus *on the same page*. Letterlijk en figuurlijk. Horizontaal en diagonaal. Rechts en links. Dus, laat me beginnen met een anekdote, over koeken. Je hebt ronde koeken, vierkante koeken, rechthoekige koeken, gestapelde koeken, boterkoeken, moederkoeken... Noem maar op. Hetzelfde met academische artikels: deze zijn

¹ Eigenlijk was het meer telefonisch schreeuwen, maar zoals het een deugdelijk academisch artikel betaamt, moet ik er wel vanuit gaan dat het ergens geschreven is. Bijkomende reden waarom ik hierboven loog is omdat ik graag een voetnoot wou invoegen.

koekerond! Jakobus Desmaelius² wees al op de afstompende, alledaagse, doodse, doorsnee, dorre, droge, druilerige, duffe, eentonige, geestdodende, geesteloze, kleurloze, langdradige, lijzige, maffe, matte, monotone, oninteressante, onverteerbare, slaapverwekkende, taaie, trutterige, vervelende, zerpe stijl van academische artikels in een vorige *Volmondig Schreeuwend naar TijdschriftsNood*, als ik het zo mooi samenvat? Ik geef je gelijk. Academische artikels zijn saai om te lezen en het meest entertainendte zijn de dt-fouten die er instaan. Een totaal gebrek aan esthetiek is wel kenmerkend voor academische schrijfsels.

Epiloog: Over Waarom Dit Artikel Niet Afgewerkt Is

Je vraagt je misschien nu af: “waarom is dit artikel niet afgewerkt?”. In deze epiloog wil de auteur (die heeft opgemerkt dat academische artikels altijd in derde persoon worden geschreven) uitleggen hoe het komt dat dit artikel zo abrupt eindigt. Jullie hadden wellicht hot-takes, verdere woordspelletjes of zelfs iets zinvols verwacht? Niets is wat het lijkt, helaas.... De auteur zit momenteel namelijk op een buitenlands avontuur, wat naar het schijnt de ervaring van iemands leven moet zijn. De auteur had nog zoveel stromannen te maken: voetnoten, valse bescheidenheid, dankwoorden, over de derde persoon, bibliografieën, APA, AHA en andere onomatopeeën, en, voor ik het vergeet, iets zinvols. Mensen die via dit artikel de auteur willen psychoanalyseren: ga uw gang en weet me de resultaten mee te delen! Ik begrijp er zelf ook niets van! Ik besef goed genoeg dat uitroeptekens schreeuwend overkomen, en vaak agressief klinken. Wel, laat dat ook zo

zijn. Beeld je mij in, staande op de boekentoren met een megafoon en vierentwintig Tomorrowlandspeakers.

Uiteraard is dit allemaal zinloos wat ik hier zeg. De echte reden dat de auteur dit artikel niet heeft afgewerkt, is omdat hij momenteel op de planeet Wizzywizzywoppywoppycatastroficos 2B moet vechten tegen aliens die de aarde willen veranderen in één groot gigantisch varken waardoor de mensheid niets anders wordt dan vliegende larven en stinkende methaangassen op en rond het varkensvel! Bedank me later.

Bibliografie

Mij (2023). Mainz

Mezelf (2023). Mainz

Ik (2023). Mainz

Kant, Immanuel. *Kritik der reinen Vernunft*. Onder redactie van Jens Timmermann. Philosophische Bibliothek, Bd. 505. Hamburg: F. Meiner, 1998.

² Er moet toch op zijn minst één verwijzing inzitten naar een oude Grieks-Romeins klinkende naam? Sorry Jakob om uw naam hier oneer aan te doen. Denk er misschien zo over: je bent nu een Asterix-personage.

